

Αθήνα, 27 Μαρτίου 2014

Δελτίο Τύπου

**Ετήσια έκθεση 2013: «Η ορθή λειτουργία των θεσμών
δεν αποτελεί πολυτέλεια»**

«Η ορθή λειτουργία των θεσμών δεν αποτελεί πολυτέλεια, ακόμη και σε περίοδο οικονομικής κρίσης», τονίζει η Συνήγορος του Πολίτη Καλλιόπη Σπανού στην έκθεσή της για το 2013, την οποία παρέδωσε σήμερα στον Πρόεδρο της Βουλής, Ευάγγελο Μειμαράκη.

«Παρόλα αυτά, ο στόχος της αύξησης των κρατικών εσόδων τείνει να παίρνει το προβάδισμα έναντι κάθε άλλου συμφέροντος, δικαιώματος, ακόμη και της ίδιας της θεσμικής λειτουργίας του κράτους. Το βασικό ζήτημα που τίθεται λοιπόν είναι σε ποιο βαθμό μπορούν να συμπειστούν τα δικαιώματα των πολιτών και ταυτόχρονα η δέσμευση της Πολιτείας να τα προστατεύσει για χάρη της δημοσιονομικής πολιτικής», σχολιάζει η Συνήγορος στην ίδια έκθεση, που παρουσιάζει το έργο της ανεξάρτητης αρχής για το 2013 και καταλήγει σε συγκεκριμένες διαπιστώσεις και προτάσεις.

Το 2013 η ανεξάρτητη αρχή **συμπλήρωσε 15 χρόνια λειτουργίας** και ο διττός, μεταρρυθμιστικός και εγγυητικός ρόλος της παραμένει επίκαιρος όσο ποτέ άλλοτε λόγω της βαθιάς οικονομικής και κοινωνικής κρίσης που βιώνει η χώρα. Αυτό αποδεικνύει άλλωστε και ο μεγάλος αριθμός αναφορών από τους πολίτες –μεγαλύτερος από κάθε άλλη χρονιά - που κατατέθηκαν στον Συνήγορο το 2013.

«Φιλοδοξούμε να **συμβάλουμε με νηφαλιότητα και εποικοδομητικές προτάσεις** στην ανεύρεση λύσεων σύμφωνα με τις αρχές της χρηστής διοίκησης. Επίσης αποσκοπούμε στη δημιουργία ασφαλιστικών δικλείδων για το κράτος δικαίου και τα ατομικά - κοινωνικά δικαιώματα των πολιτών», ανέφερε η κα Καλλιόπη Σπανού σχολιάζοντας τις διαπιστώσεις της ετήσιας έκθεσης. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία, η πλειονότητα των προσφυγών προς τον Συνήγορο σχετίζεται με την αδυναμία των πολιτών να ανταποκριθούν στις οικονομικές υποχρεώσεις τους. Σε πολλές τέτοιες περιπτώσεις, η διαμεσολάβηση του Συνηγόρου δεν αποσκοπεί στην τήρηση της νομιμότητας αλλά στην αναζήτηση του αναγκαίου μέτρου χρηστής διοίκησης και ευελιξίας στην εφαρμογή των υφιστάμενων ρυθμίσεων, προκειμένου να αποτραπούν φαινόμενα υπέρμετρης επιβάρυνσης και οικονομικής εξουθένωσης των πολιτών.

Συγκεκριμένα, **οι αναφορές των πολιτών για το 2013 εστιάζουν** κατά κύριο λόγο σε ασφαλιστικά-συνταξιοδοτικά προβλήματα και σε άλλα οικονομικά ζητήματα, όπως τα φορολογικά, που φαίνεται ότι κυριαρχούν λόγω της οικονομικής συγκυρίας αλλά και της αναδιάρθρωσης των υπηρεσιών του δημόσιου τομέα. Επίσης, η έκθεση παρουσιάζει με απτά παραδείγματα τον κίνδυνο οπισθοδρόμησης στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, κυρίως των πιο ευάλωτων κοινωνικών ομάδων (φτωχοί, άνεργοι, ανάπηροι μετανάστες). Τέλος και για τους ίδιους λόγους δημοσιονομικής πολιτικής, καταγράφεται η υποβάθμιση θεμάτων όπως η προστασία των παιδιών, η ισότητα φύλου στην εργασία, οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις έργων και δραστηριοτήτων.

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ 2013: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ

Πρωτοφανής αριθμός αναφορών: Οι **14.738** αναφορές πολιτών που κατατέθηκαν στον Συνήγορο τη χρονιά που πέρασε αποτελούν αριθμό-ρεκόρ από το ξεκίνημα της λειτουργίας του θεσμού. Γενικότερα οι αναφορές παρουσιάζουν εντυπωσιακό ρυθμό αύξησης τα δύο τελευταία χρόνια (26% περίπου σε σχέση το 2012, και 38% συγκριτικά με το 2011).

Η αυξητική τάση είναι ενδεικτική της εμπιστοσύνης με την οποία περιβάλλουν οι πολίτες τον θεσμό του Συνηγόρου αλλά φαίνεται επίσης να τελεί σε ευθεία αναλογία με τα εντεινόμενα **προβλήματα** διαχείρισης των επιπτώσεων της δημοσιονομικής κρίσης από τον κρατικό μηχανισμό.

Οι φορείς στους οποίους επικεντρώνονται οι αναφορές των πολιτών αποτυπώνουν τη διαπίστωση αυτή (γράφημα 7).

- Περισσότερο από το ένα τέταρτο (28%) των προβλημάτων κακοδιοίκησης -με αυξανόμενο ποσοστό-εντοπίζεται στα ασφαλιστικά ταμεία και σε ΝΠΔΔ που εποπτεύει το Υπουργείο Εργασίας.
- Ακολουθεί το Υπουργείο Οικονομικών με 17,4%, παρουσιάζοντας αυξητική τάση τα δύο τελευταία χρόνια.
- Αύξηση σημειώνεται και στα προβλήματα που αφορούν την Αυτοδιοίκηση, δηλαδή τους δήμους και τις περιφέρειες και το ποσοστό πλησιάζει το 16%. Ακολουθούν με 9% οι αποκεντρωμένες διοικήσεις (Διευθύνσεις Αλλοδαπών και Μετανάστευσης).
- Άλλοι φορείς με προβλήματα κακοδιοίκησης είναι το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης σταθερά με 6%, το Υπουργείο Παιδείας με 3,7% και λοιπές υπηρεσίες (υπουργεία, ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ του ευρύτερου δημόσιου τομέα) με μικρότερα ποσοστά

Εξυπηρέτηση πολιτών σε αριθμούς:

- 14.738 νέες αναφορές στο Συνήγορο (οι 4.411 από αυτές μέσω διαδικτύου - πρώτη χρονιά πλήρους εφαρμογής της web αναφοράς)
- 9.000 πολίτες επισκέφθηκαν το Γραφείο Υποδοχής Κοινού στην Αθήνα
- 32.300 πολίτες απευθύνθηκαν για συμβουλή στο τηλεφωνικό κέντρο
- 4.000 ηλεκτρονικά μηνύματα πολιτών απαντήθηκαν.

Ανάλυση αναφορών

Εξετάζοντας τον χειρισμό των εντός αρμοδιότητας Συνηγόρου αναφορών για το 2013, φαίνεται ότι:

- Το 54% ήταν **βάσιμες**, δηλαδή η καταγγελία του πολίτη ήταν δικαιολογημένη και υφίστατο όντως κακοδιοίκηση.
- Το 81,5% των βάσιμων αναφορών είχαν κατά μεγάλο ποσοστό **θετική έκβαση** (γράφημα 4) και επιλύθηκαν με τη διαμεσολάβηση του Συνηγόρου (δηλαδή αποκαταστάθηκε το πρόβλημα που αντιμετώπιζε ο πολίτης).

Η αντίθετη εικόνα προκύπτει, όταν πρόκειται για **ευρύτερες νομοθετικές και οργανωτικές προτάσεις** προς την ηγεσία της δημόσιας διοίκησης: από το σύνολο των 94 νομοθετικών προτάσεων που υπέβαλε ο Συνήγορος το 2013 έγιναν αποδεκτές από τη διοίκηση εντός του έτους μόνο 3 και εκκρεμούν 90, ενώ απορρίφθηκε μία. Φαίνεται πως η διοίκηση διστάζει να ανταποκριθεί θετικά σε προτάσεις του Συνηγόρου, οι οποίες, αν και ρεαλιστικές, συχνά βρίσκονται εκτός των δημοσιονομικών προτεραιοτήτων της πολιτικής ηγεσίας.

Πέραν των αναφορών ο Συνήγορος το 2013 προχώρησε σε:

- **1 αυτεπάγγελτη έρευνα.** Έγινε για την προαγωγή αλλοδαπών μαθητών που φοιτούν με ελλιπή δικαιολογητικά εγγραφής.
- **43 δημόσιες παρεμβάσεις.** Εντείνοντας τη διαμεσολαβητική του προσπάθεια, ο Συνήγορος δημοσιοποίησε 40 θέματα που θεώρησε ότι ενέχουν γενικότερο ενδιαφέρον και αφορούν ευρύτερες ομάδες του πληθυσμού, παρεμβαίνοντας και με τον τρόπο αυτό στον δημόσιο διάλογο (βλ. σελ.21 της έκθεσης).
- **5 ειδικές εκθέσεις**

ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Ειδικότερα για τις 5 ειδικές εκθέσεις, που αποτελούν ένα χρήσιμο μεθοδολογικό εργαλείο το οποίο παρέχει στο Συνήγορο τη δυνατότητα να συγκεντρώσει διαπιστώσεις και συμπεράσματα για ένα θέμα που έχει διερευνηθεί συστηματικά με βάση τις αναφορές του, αξίζει να σημειωθούν περιληπτικά τα εξής:

1. ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΗ ΒΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ

Ο Συνήγορος στην ειδική έκθεση **προτείνει** μεταξύ άλλων συγκεκριμένα νομοθετικά και λειτουργικά μέτρα για την αποτελεσματικότερη λειτουργία των υπηρεσιών αντιμετώπισης ρατσιστικής βίας, τη διερεύνηση ενδεχόμενου ρατσιστικού κινήτρου, την ασφάλεια και προστασία διαμονής θυμάτων και ουσιαστών μαρτύρων, την επανεξέταση της μαζικής επιχείρησης εκκαθάρισης «Ξένιος Ζευς», την ειδική εκπαίδευση των αστυνομικών οργάνων, τη διεξοδική διερεύνηση των καταγγελιών κατά αστυνομικών οργάνων προς ανατροπή της εικόνας ανοχής και ατιμωρησίας. Όσον αφορά την καταπολέμηση του ρατσιστικού φαινομένου στη σχολική κοινότητα, ο Συνήγορος προτείνει να υπάρξουν οργανωμένες συζητήσεις, στήριξη των εκπαιδευτικών, υιοθέτηση διαδικασιών επίλυσης συγκρούσεων με τη συμμετοχή των ίδιων των μαθητών και γενικότερα εκπαιδευτικές δράσεις για την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση της σχολικής κοινότητας.

2. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΚΑΙ ΑΠΛΟΥΣΤΕΥΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ

Πρόκειται για ένα σύνολο προτάσεων που αφορούν θέματα του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, διοικητικών ελέγχων και εξώδικης επίλυσης διαφορών, αλλά και επιμέρους ζητήματα βελτίωσης και απλούστευσης των διοικητικών διαδικασιών με στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση του πολίτη. Ο Συνήγορος στην ειδική έκθεση **προτείνει**, μεταξύ άλλων, να επεκταθεί το πεδίο εφαρμογής του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας σε φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα (ΔΕΗ, ΕΥΔΑΠ κ.λπ.), να συστηματοποιηθούν και να κωδικοποιηθούν οι διατάξεις για την πρόσβαση σε έγγραφα, να αποσαφηνιστεί το κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τις διοικητικές προθεσμίες διεκπεραίωσης υποθέσεων πολιτών κ.α. Οι προτάσεις για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση συμπεριλαμβάνουν τη διεύρυνση των αρμοδιοτήτων των ΚΕΠ, τη δια-λειτουργικότητα των πληροφοριακών συστημάτων των φορέων του Δημοσίου (ΚΕΠ-TAXIS, ΚΕΠ-ψηφιακά δημοτολόγια κ.λπ.), την τυποποίηση διοικητικών διαδικασιών κι εγγράφων, καθώς και την καθιέρωση λίστας δικαιολογητικών στις διοικητικές διαδικασίες.

3. ΕΜΠΟΔΙΑ ΣΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ (Α' ΜΕΡΟΣ): ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

Ο Συνήγορος εστιάζει στα εμπόδια που προκύπτουν από την εφαρμογή, εκ μέρους των δημόσιων φορέων, των κανόνων περί είσπραξης και εξόφλησης οφειλών, κατά τρόπο που επιφέρει συρρίκνωση της ρευστότητας των επιχειρήσεων. Ταυτόχρονα εκλείπουν αποτελεσματικές μέθοδοι ρύθμισης των οφειλών των επιχειρήσεων και κατάλληλο περιβάλλον για την επανεκκίνηση της δραστηριότητάς τους. Στην ειδική έκθεση **προτείνει** μια σειρά από μέτρα για την αντιμετώπιση των προβλημάτων καθυστέρησης των δημόσιων φορέων να εξοφλήσουν τις οφειλές τους προς ιδιώτες/επιχειρήσεις, αλλά και για την αντιμετώπιση των προβλημάτων από την εντατικοποίηση του τρόπου αναζήτησης και είσπραξης των απαιτήσεων (να τηρούνται πιστά οι διατάξεις για την αποσβεστική προθεσμία εντός της

οποίας πρέπει να βεβαιώνονται ταμειακά οι οφειλές, να τηρούνται οι αρχές της αναλογικότητας και της χρηστής διοίκησης κατά τη λήψη των μέτρων αναγκαστικής κατάσχεσης, να προβλεφθούν εναλλακτικοί τρόποι εξόφλησης των οφειλών π.χ. μέσω μεταβίβασης ακινήτων κ.α). Προς διεύρυνση των δυνατοτήτων συμψηφισμού των εκατέρωθεν οφειλών μεταξύ ιδιωτών/επιχειρήσεων και δημόσιων φορέων, ο Συνήγορος **προτείνει** να παρέχονται ουσιαστικές διευκολύνσεις στις επιχειρήσεις που έχουν πληγεί από την οικονομική κρίση μέσω ρυθμίσεων, των οποίων οι προϋποθέσεις υπαγωγής να μην είναι απαγορευτικές και τα ευεργετικά τους αποτελέσματα να μην μπορούν να αρθούν οποτεδήποτε από το Δημόσιο εφόσον ο επιχειρηματίας είναι απολύτως συνεπής στη ρύθμιση. Επίσης να συμψηφίζονται, υπό προϋποθέσεις, φορολογικές και άλλες οικονομικές υποχρεώσεις έναντι του στενού δημόσιου τομέα με βέβαιες και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις του οφειλέτη σε βάρος φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης αλλά και του ευρύτερου δημόσιου τομέα κ.α. **Πολλές από τις παραπάνω προτάσεις έγιναν ήδη δεκτές από τη Διοίκηση.**

4. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ (ΚΕΠΑ)

Κατά τη διαδικασία εξέτασης προς διαπίστωση του ποσοστού αναπηρίας των πολιτών από υγειονομικές επιτροπές του νεοσύστατου στις αρχές του 2013 ΚΕΠΑ (η λειτουργία και η διαχείριση του οποίου ανατέθηκαν στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ), ο Συνήγορος επισήμανε σοβαρές οργανωτικές ελλείψεις, οι οποίες προκάλεσαν μεγάλες καθυστερήσεις και αντίστοιχα κενά προστασίας. Ο Συνήγορος στην ειδική έκθεση **προτείνει**, μεταξύ άλλων, να συμμετέχει μεγαλύτερος αριθμός ιατρών στις υγειονομικές επιτροπές, να αυξηθούν οι ασθένειες για τις οποίες προβλέπεται εκτίμηση του ποσοστού αναπηρίας επ' αόριστον, να ομαδοποιηθούν οι συνηθέστερες περιπτώσεις αναπομπής κ.α. Επίσης, προς άμβλυνση των συνεπειών από τις μεγάλες καθυστερήσεις, να μη διακοπεί η χορήγηση των ασφαλιστικών και προνοιακών παροχών κατά το διάστημα της αναμονής προς εξέταση και να παραταθεί η ισχύς των βιβλιαρίων ασθένειας. **Το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ ανταποκρίθηκε θετικά για τα περισσότερα από τα προτεινόμενα μέτρα.**

5. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΚΤΙΑΣ ΖΩΝΗΣ

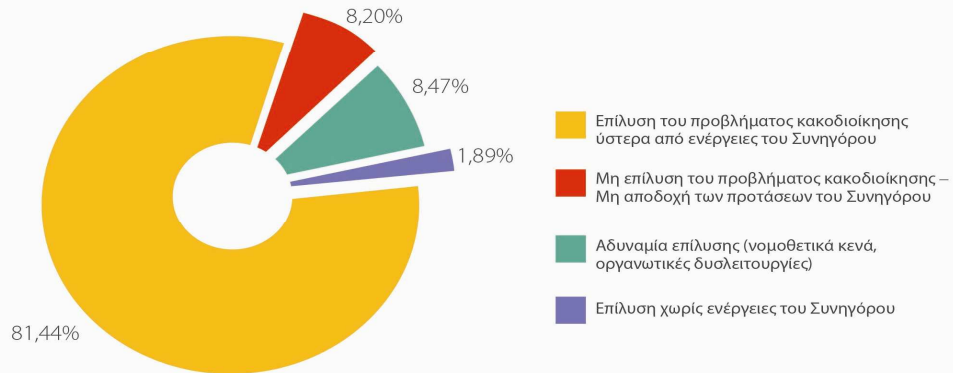
Τα προβλήματα κακοδιοίκησης που σχετίζονται με τη διαχείριση της παράκτιας ζώνης αφορούν τη μη τήρηση των νόμιμων προθεσμιών εντός των οποίων οφείλει να ολοκληρώνεται η διαδικασία οριοθέτησης αιγιαλού, η οποία συνδέεται με τις ελλείψεις των κτηματικών υπηρεσιών. Επίσης προκύπτουν φαινόμενα αδράνειας στην εφαρμογή της νομοθεσίας, σε ελέγχους και κυρώσεις. Ο Συνήγορος στην ειδική έκθεση **προτείνει:** τη στελέχωση των κατά νομό κτηματικών υπηρεσιών από κατάλληλα εξειδικευμένο προσωπικό και τον εφοδιασμό τους με την απαραίτητη υλικοτεχνική υποδομή για τον καθορισμό του αιγιαλού. Την τήρηση των προθεσμιών από όλες τις υπηρεσίες που εμπλέκονται στη διαδικασία καθορισμού, καθώς και την παρακολούθηση της έγκαιρης υλοποίησης των διαδικασιών που έπονται του καθορισμού αιγιαλού και παραλίας. Τον έλεγχο των ΟΤΑ από τις κτηματικές υπηρεσίες ως προς την ορθή διαχείριση των σχετικών δικαιωμάτων παραχώρησης χρήσης. Τον έλεγχο της εκ των υστέρων αδειοδότησης παρανόμως κατασκευασμένων έργων και τη δημιουργία κατάλληλων ελεγκτικών μηχανισμών για τις αποφάσεις καθορισμού αιγιαλού και παραλίας και τις συμβάσεις παραχώρησης απλής χρήσης της χερσαίας ζώνης λιμένα.

Στην **ετήσια έκθεση** ενσωματώνονται, ως χωριστές ενότητες, η ειδική έκθεση έτους 2013 για την **καταπολέμηση των διακρίσεων** και η αντίστοιχη ειδική έκθεση για **το φύλο και τις εργασιακές σχέσεις**, με την ειδική αρμοδιότητα του Συνηγόρου του Πολίτη ως φορέα προώθησης της ίσης μεταχείρισης. Το πλήρες κείμενο της ετήσιας έκθεσης βρίσκεται στην ιστοσελίδα της Ανεξάρτητης Αρχής www.synigoros.gr.

Για περισσότερες πληροφορίες απευθυνθείτε στο Τμήμα Επικοινωνίας:
Καλλιρρόη Τζαβάρα τηλ. 2131306610 κιν. 6979448887,
Πέτρος Ι. Παραγυιός τηλ. 2131306625,
Δημητρία Παπαγεωργοπούλου τηλ. 2131306604.

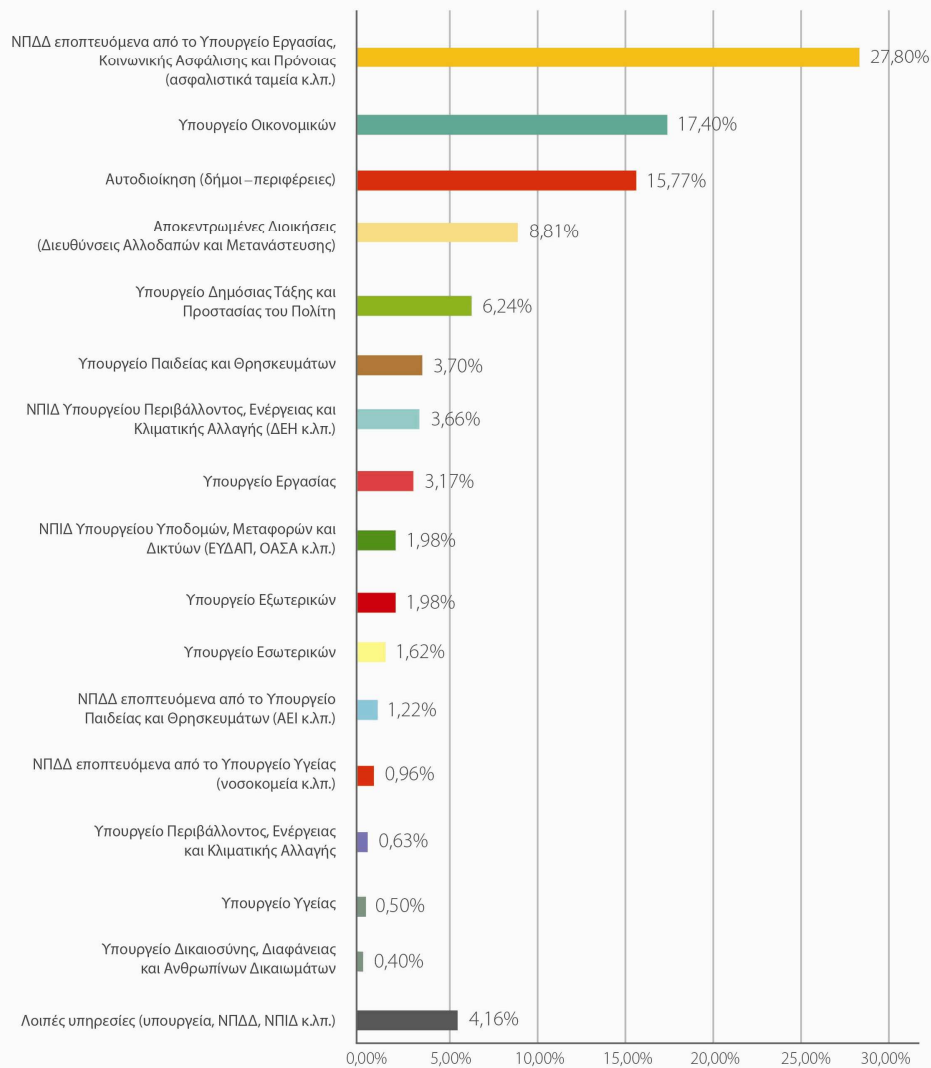
Γράφημα 4

Έκβαση των βασίμων αναφορών

Γράφημα 7

Κατανομή των βασίμων αναφορών ανά φορέα

Θεματικές ενότητες: πεδία παρέμβασης και ενδεικτικές περιπτώσεις

ΕΡΓΑΣΙΑ

[σελίδες 40-48]

Η αύξηση της ανεργίας και η δραστική μείωση των εισοδημάτων ανέδειξαν τον καθοριστικό, αντισταθμιστικό ρόλο της πολιτικής κοινωνικής προστασίας και ενίσχυσης της απασχόλησης. Ωστόσο, η δημοσιονομική στενότητα σε συνδυασμό με εγγενείς δομικές αντιστάσεις της διοίκησης, υπονομεύουν τις δυνατότητες ανταπόκρισής της στην κοινωνική της αποστολή.

Εγγραφή πολιτών Ευρωπαϊκής Ένωσης στα μητρώα ανέργων

Με απόφαση του ΔΣ του ΟΑΕΔ ορίστηκαν τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για την εγγραφή στα μητρώα ανέργων. Ωστόσο, βάσει της εγκυκλίου εφαρμογής της σχετικής διάταξης, για την εγγραφή πολιτών της ΕΕ στα μητρώα ανέργων απαιτείται, πέραν των δικαιολογητικών που ισχύουν για τους λοιπούς ανέργους και η επίδειξη βεβαίωσης εγγραφής πολιτών ΕΕ ή πιστοποιητικού μόνιμης διαμονής στη χώρα. Ο Συνήγορος επισήμανε στον ΟΑΕΔ ότι η εν λόγω απαίτηση έρχεται σε αντίθεση προς τις ρητές διατάξεις κοινοτικής οδηγίας αλλά και της ίδιας της Συνθήκης ΕΚ, καθώς, η άσκηση δικαιώματος ή η διεκπεραίωση διοικητικής διαδικασίας για τους ευρωπαίους πολίτες δεν μπορεί να εξαρτάται από καμία διοικητική αδειοδότηση. Αποδεχόμενος τις προτάσεις του Συνηγόρου ο ΟΑΕΔ διευκρίνισε ότι η εγγραφή πολιτών της ΕΕ στα μητρώα ανέργων θα πραγματοποιείται σύμφωνα με τις ρητές διατάξεις της απόφασης του ΔΣ του ΟΑΕΔ, χωρίς να απαιτείται η επιπρόσθετη προσκόμιση βεβαίωσης εγγραφής ή εγγράφου πιστοποίησης μόνιμης διαμονής.

Άρση εμποδίων στην άσκηση επαγγελματιών: ευρωπαίοι κτηνίατροι

Με σειρά πρόσφατων νόμων επιχειρείται η ενίσχυση της λειτουργίας του ελεύθερου ανταγωνισμού σε σειρά επαγγελμάτων με την κατάργηση του συστήματος αδειοδότησης. Ωστόσο συνεχίζουν να υφίστανται αδικαιολόγητοι περιορισμοί, καθώς πολλές δραστηριότητες είχαν ρυθμιστεί με κριτήριο τη διασφάλιση συντεχνιακών συμφερόντων. Σε χαρακτηριστική περίπτωση, ολλανδός κτηνίατρος ζήτησε να ασκήσει εθελοντικά και περιστασιακά το επάγγελμά του στην Ελλάδα αλλά το Γεωτεχνικό Επιμελητήριο αξίωσε την προσκόμιση πιστοποιητικού καλής γνώσης της ελληνικής γλώσσας, χωρίς αυτό να προβλέπεται από το νομοθετικό πλαίσιο. Η πρακτική αυτή τερματίστηκε με παρέμβαση του Συνηγόρου.

Πρόσβαση σε στοιχεία συνυποψηφίων σε διαδικασίες επιλογής προσωπικού

Με παρέμβαση του Συνηγόρου, η Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Υπουργείου Πολιτισμού αλλά και ο ΟΑΕΔ προσέθεσαν όρο, στις ανακοινώσεις πρόσληψης προσωπικού ορισμένου χρόνου και ωρομισθίων εκπαιδευτικών ΕΠΑΣ, αντίστοιχα, με τον οποίον προβλέπεται ρητώς η υποχρέωση των αρμοδίων υπηρεσιών να παρέχουν στους υποψηφίους πρόσβαση σε στοιχεία που αφορούν τους συνυποψηφίους τους. Πρόκειται για σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση της διαφάνειας στις σχετικές διαδικασίες επιλογής.

Αναζήτηση χρηματικών ποσών για αχρεωστήτως καταβληθείσες παροχές

Η αναζήτηση χρηματικών ποσών εκ μέρους των ασφαλιστικών οργανισμών για αχρεωστήτως καταβληθείσες παροχές του παρελθόντος έχει απασχολήσει κατ' επανάληψη τον Συνήγορο. Σε συγκεκριμένη περίπτωση, κατ' εφαρμογή τελεσίδικης δικαστικής απόφασης, το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ αναζήτησε εντόκως αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά για συντάξιμες αποδοχές, τα οποία αφορούσαν όχι μόνον το χρονικό διάστημα που οριζόταν στην δικαστική απόφαση αλλά και τρία επιπλέον έτη, κατά τα οποία η σύνταξη εξακολουθούσε να καταβάλλεται εκ παραδρομής από τον οργανισμό. Ο Συνήγορος επισήμανε ότι, αν και δεν υφίσταται αμφισβήτηση ως προς το κατά πόσον ο πολίτης πρέπει να επιστρέψει τα ποσά που εισέπραξε για το διάστημα που όριζε η δικαστική απόφαση, ωστόσο, το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ δεν νομιμοποιείτο να ζητάει έντοκη επιστροφή παροχών, οι οποίες καταβλήθηκαν από λάθη και καθυστερήσεις του. Η θέση του Συνηγόρου έγινε αποδεκτή.

Απόρριψη αιτήματος συνταξιοδότησης λόγω αναπηρίας

Υπάλληλος του Δήμου Θεσσαλονίκης, ο οποίος είχε μονιμοποιηθεί επιλέγοντας ως συνταξιοδοτικό φορέα το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, υπέβαλε αίτημα συνταξιοδότησης λόγω αναπηρίας, που απορρίφθηκε με την αιτιολογία ότι κατά τη χρονική στιγμή υποβολής του αιτήματος ο πολίτης παρέμενε τυπικά εργαζόμενος στον φορέα, στην πράξη όμως, βρισκόταν σε αναρρωτική άδεια. Ο φορέας συνταξιοδότησης έθετε ως προϋπόθεση την προηγούμενη υποβολή παραίτησης του ενδιαφερόμενου, προκειμένου να έχει δικαίωμα σύνταξης από την ημερομηνία παραίτησης και μετά. Ο Συνήγορος επισήμανε στον φορέα ότι δεν είχε λάβει υπόψη το γεγονός ότι ο συγκεκριμένος υπάλληλος είχε επιλέξει το συνταξιοδοτικό καθεστώς του ΙΚΑ κατά τη μονιμοποίησή του και, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις, εφόσον είχε βρεθεί σε αναρρωτική άδεια ένεκα νόσου, δικαιούτο συνταξιοδότηση λόγω αναπηρίας. Η απορριπτική απόφαση ανακλήθηκε και χορηγήθηκε σύνταξη λόγω αναπηρίας.

Απώλεια δικαιώματος κατάταξης σε κατώτερη ασφαλιστική κατηγορία και επιβολή προστίμων και προσαυξήσεων λόγω εκπρόθεσμης εξόφλησης εισφορών

Ασφαλισμένοι του ΟΑΕΕ απώλεσαν δικαίωμα κατάταξης σε κατώτερη ασφαλιστική κατηγορία ή επιβαρύνθηκαν με πρόστιμα και προσαυξήσεις λόγω φερόμενης καθυστέρησης απόδοσης των εισφορών τους, τις οποίες όμως οι ίδιοι είχαν καταβάλει εμπρόθεσμα με το σύστημα ταχυπληρωμής μέσω ΕΛΤΑ ή μέσω τραπεζών. Το πρόβλημα εντοπίστηκε στο γεγονός ότι ο χρόνος τελικής πίστωσης ή μεταφοράς ποσών μέσω διαδικτύου διαφοροποιείτο αναλόγως των διαδικασιών λειτουργίας της συνεργαζόμενης με το ταμείο τράπεζας ή συνδεόταν με προβλήματα μεταφορών δεδομένων από τα ΕΛΤΑ και μη έγκαιρης ενσωμάτωσης στο μηχανογραφικό σύστημα του ΟΑΕΕ της εμπρόθεσμης εξόφλησης των εισφορών. Ο Συνήγορος πρότεινε στον ΟΑΕΕ τη συνολική εξέταση του θέματος, σε συνεργασία με τα συνεργαζόμενα πιστωτικά ιδρύματα και τα ΕΛΤΑ, ώστε να μην επιβαρύνονται οι ανυπαίτιοι ασφαλισμένοι.

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

[σελίδες 49-55]

Η αντιμετώπιση των δυσμενών επιπτώσεων των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στο περιβάλλον δεν συγκαταλέγεται μεταξύ των προτεραιοτήτων που κυριαρχούν στο πλαίσιο της οικονομικής κρίσης. Η περιβαλλοντική παράμετρος διαδραματίζει πλέον περιθωριακό ρόλο και το κράτος την αντιμετωπίζει είτε ως εμπόδιο στην ανάπτυξη είτε ως εισπρακτική ευκαιρία για το δημόσιο ταμείο.

Φορείς διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών

Σε περιοχές με ειδικό καθεστώς προστασίας, η αποτελεσματικότητα αυτού εξαρτάται από τη διαθεσιμότητα πόρων και από τη διάθεση άσκησης ελέγχου σε τυχόν αντίθετα συμφέροντα ιδιωτών. Ιδιαίτερο πλήγμα έχει προκληθεί από τη συγχώνευση, κατάργηση ή υπολειτουργία φορέων διαχείρισης. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της Παμβώτιδας Ιωαννίνων, όπου οι εργασίες εμπάθυνσης για τη δημιουργία στίβου θαλάσσιου σκι αλλοίωσαν το λιμναίο οικοσύστημα. Ενώ η περιοχή ανήκει στο ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο Natura 2000, τα έργα ξεκίνησαν χωρίς να έχουν ολοκληρωθεί οι διαδικασίες αξιολόγησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων και επιβολής περιβαλλοντικών όρων, με αποτέλεσμα άμεση απειλή περιβαλλοντικής ζημίας και ενδεχόμενες συνέπειες στον υγρότοπο. Για την υπόθεση εξελίσσεται προκαταρκτική εξέταση κατόπιν παραγγελίας του Εισαγγελέα Πρωτοδικών Ιωαννίνων.

Αδειοδότηση, χωροθέτηση και περιβαλλοντικός έλεγχος επιχειρηματικών δραστηριοτήτων

Πολλές επιχειρήσεις εξακολουθούν να λειτουργούν χωρίς νόμιμες άδειες και εγκρίσεις ή καθ' υπέρβαση αυτών και χωρίς να ανανεώνουν τους περιβαλλοντικούς όρους. Αντικείμενο αναφοράς αποτέλεσε η νομιμότητα άδειας ανέγερσης πέντε κτιρίων εστίασης και αναψυχής σε ιδιωτική δασική έκταση στο Μαυρονέρι Πλανητέρου Καλαβρύτων εντός του Εθνικού Πάρκου Χελμού-Βουραϊκού, καθώς και αδειών επέμβασης για εγκατάσταση και λειτουργία εκκολαπτηρίου και μονάδας εκτροφής πέστροφας. Διαπιστώθηκε ότι δεν είχαν προηγηθεί οι απαιτούμενες περιβαλλοντικές εγκρίσεις και σύμφωνες γνώμες των αρμόδιων υπηρεσιών. Μετά την παρέμβαση του Συνηγόρου, το Τμήμα Πολεοδομικών Εφαρμογών Καλαβρύτων ανακάλεσε την οικοδομική άδεια και ο Γενικός Γραμματέας της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης ανακάλεσε τις εγκρίσεις επέμβασης.

Διαχείριση στερεών αποβλήτων

Αδυνατώντας να επιλύσει το γενικότερο ζήτημα διαχείρισης των στερεών αποβλήτων, η πολιτεία στρέφεται σε προσωρινές διευθετήσεις. Πρόσφατες αναφορές καταδεικνύουν τα προβλήματα της δημιουργίας χώρων προσωρινής διαχείρισης. Ο Συνήγορος έχει θέσει το ζήτημα της αποτελεσματικότητας των έργων αυτών, καθώς δεν διασφαλίζεται ο προσωρινός τους χαρακτήρας ενώ δεν έχουν ξεκινήσει καν οι διαδικασίες χωροθέτησης των έργων οριστικής διαχείρισης. Σε παρέμβασή του για τη λειτουργία χώρου δεματοποίησης στον Σταυρό Διδύμων Ερμιονίδας, ο Συνήγορος επισήμανε τη μακροχρόνια καθυστέρηση στην υλοποίηση των έργων του οικείου Περιφερειακού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων και στην εξυγίανση των τοπικών Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Αποβλήτων.

Ηχορύπανση

Η ηχορύπανση θεωρείται, σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, ο δεύτερος σημαντικότερος, μετά την ατμοσφαιρική ρύπανση, περιβαλλοντικός κίνδυνος για τη δημόσια υγεία. Μεταξύ άλλων, τον Συνήγορο απασχόλησε το ζήτημα του θορύβου που προκαλείται από έντονο κυκλοφοριακό φόρτο, όπως στην περίπτωση κατασκευής ανισόπεδου κόμβου χωρίς την πρόβλεψη αντιθορυβικής μελέτης και τοποθέτησης ηχοπετασμάτων, καθώς και από εμπορευματικές δραστηριότητες στο πλαίσιο λειτουργίας λιμένα. Με παρέμβαση της Αρχής ο Οργανισμό Λιμένος Πειραιά εφάρμοσε Πρόγραμμα Παρακολούθησης Ακουστικού Περιβάλλοντος, ενώ εκπονήθηκε μελέτη χαρτογράφησης θορύβου για τον Σταθμό Εμπορευματοκιβωτίων.

Πρόστιμο αυθαιρέτου σε δασική έκταση

Πολίτης είχε υποβάλει αίτηση υπαγωγής ακινήτου του στη ρύθμιση τακτοποίησης αυθαιρέτων. Ενώ εκκρεμούσε η έκδοση απόφασης για τον χαρακτηρισμό της έκτασής του ως δασικής, κατέθεσε αίτηση διαγραφής των ήδη επιβληθέντων προστίμων. Αρχικά η υπηρεσία πολεοδομίας του οικείου δήμου δεν εξέταζε καν την αίτηση διαγραφής, θεωρώντας ότι τούτο δεν ήταν δυνατό κατά το συγκεκριμένο στάδιο. Ο Συνήγορος επισήμανε ότι είναι δυνατή η υπαγωγή στις διατάξεις περί διαγραφής προστίμου και η εκ των υστέρων εξαίρεση από τη ρύθμιση, σε όποιο στάδιο και αν βρίσκεται αυτή, αν προκύψει ότι το ακίνητο βρίσκεται όντως σε δασική έκταση. Έτσι, η πράξη επιβολής προστίμου ακυρώθηκε.

ΑΜΟΙΒΑΙΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΚΡΑΤΟΥΣ – ΠΟΛΙΤΩΝ

[σελίδες 56-64]

Στο πεδίο των αμοιβαίων υποχρεώσεων κράτους-πολιτών ο Συνήγορος υπογράμμισε την αναγκαιότητα εξισορρόπησης του επιδιωκόμενου δημοσίου συμφέροντος και των δικαιωμάτων των πολιτών. Η τήρηση της νομιμότητας κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της δημόσιας διοίκησης είναι μεν δεσμευτική, πρέπει όμως να συνοδεύεται από επιείκεια.

Ενιαίο Τέλος Ακινήτων

Αν και το ΕΤΑΚ έχει καταργηθεί από το 2009, μέχρι πρόσφατα συνέχισαν να αποστέλλονται με καθυστέρηση εκκαθαριστικά σημειώματα που αφορούν το έτος αυτό, τα οποία συχνά απεικονίζουν λανθασμένα την ακίνητη περιουσία. Πολίτες απευθύνονταν προς τις αρμόδιες ΔΟΥ για διόρθωση των λαθών, ωστόσο δεν έγινε δεκτή καμία αίτηση επανεκκαθάρισης του ήδη επιβληθέντος ΕΤΑΚ, ακόμη και όταν το αρχικό λάθος οφειλόταν σε ενέργειες των οικονομικών υπηρεσιών ή σε αβλεψίες κατά την καταχώριση στοιχείων ακινήτων στο ηλεκτρονικό σύστημα TAXIS, καθώς, κατά τη φορολογική νομοθεσία, τροποποιητικές δηλώσεις λόγω λαθών κατά την αποτύπωση της ακίνητης περιουσίας υποβάλλονται εντός του οικονομικού έτους κοινοποίησης των εκκαθαριστικών σημειωμάτων. Ο Συνήγορος επισήμανε στο Υπουργείο Οικονομικών ότι σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η λανθασμένη αποτύπωση της περιουσιακής κατάστασης του φορολογούμενου οφείλεται σε υπαιτιότητα της υπηρεσίας, πρέπει να προβλεφθεί η δυνατότητα επανεκκαθάρισης του ΕΤΑΚ οποτεδήποτε. Από το Υπουργείο ανακοινώθηκε η δυνατότητα διόρθωσης εκκαθαριστικών σημειωμάτων για άλλες περιπτώσεις φόρων, όχι όμως για το ΕΤΑΚ.

Βεβαίωση τελών κυκλοφορίας παρελθόντων ετών

Η πρακτική του Υπουργείου Οικονομικών να προβαίνει σε βεβαίωση τελών κυκλοφορίας αναδρομικά για την τελευταία εικοσαετία έχει ως αποτέλεσμα να συσσωρεύονται φορολογικά βάρη στους οφειλέτες, αλλά και να εγείρονται ζητήματα αδυναμίας απόδειξης ότι η οφειλή έχει εξοφληθεί. Το πρόβλημα επιτείνεται στις περιπτώσεις πολιτών που εμφανίζονται ως ιδιοκτήτες οχημάτων τα οποία επί σειρά ετών δεν έχουν πλέον στην κατοχή τους για διάφορους λόγους (λ.χ. μη ολοκλήρωση της νόμιμης διαδικασίας μεταβίβασης ή διαγραφής του οχήματος). Ο Συνήγορος επισήμανε στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης ότι επιβάλλεται να καταχωρίζονται στα ηλεκτρονικά αρχεία του τα οχήματα που δεν βρίσκονται στην κατοχή των νόμιμων ιδιοκτητών, ώστε να καθίσταται δυνατός ο εντοπισμός τους. Το Αρχηγείο ΕΛΑΣ αποδέχθηκε την πρόταση του Συνηγόρου.

Κατάσχεση απαιτήσεων εις χείρας τρίτων

Κατά το 2013 παρατηρήθηκε έντονη κινητοποίηση των δημόσιων φορέων να εισπράξουν τις απαιτήσεις τους. Μετά από παρέμβαση του Συνηγόρου, επιτεύχθηκε άρση κατασχέσεων τραπεζικών λογαριασμών από δημόσιους φορείς, σε περιπτώσεις που γινόταν δέσμευση του συνόλου του ποσού των λογαριασμών χωρίς να τηρείται το προβλεπόμενο στον ΚΕΔΕ όριο ακατάσχετου των μισθών, συντάξεων και επιδομάτων ασφαλιστικών φορέων. Σε πολλές περιπτώσεις, παρατηρήθηκαν υπερβολικές καθυστερήσεις στην άρση της κατάσχεσης, λόγω αμέλειας των εμπλεκόμενων φορέων, τεχνικών αδυναμιών έγκαιρης ενημέρωσης των ηλεκτρονικών αρχείων των αρμοδίων ΔΟΥ κ.ά. Ειδικά όταν μοναδικό εισόδημα των πολιτών αποτελεί η εισπραξη μισθώματος από ακίνητο και επιβάλλεται, για οφειλές προς το Δημόσιο, η κατάσχεση εις χείρας του μισθωτή του συνολικού ποσού του ενοικίου που εισπράττουν, οι ενδιαφερόμενοι καταλήγουν να στερούνται το μοναδικό βιοποριστικό τους μέσο και τη δυνατότητα αξιοπρεπούς διαβίωσης. Ο Συνήγορος διαπίστωσε ότι η πρακτική αυτή αντίκειται σε διατάξεις του Συντάγματος και υπέβαλε στο Υπουργείο Οικονομικών πρόταση για τη θέσπιση ορίου ακατάσχετου των μισθωμάτων που αποδεδειγμένα αποτελούν το μοναδικό εισόδημα του οφειλέτη.

Οφειλές ΟΤΑ

Ο Συνήγορος υπέβαλε προτάσεις στον Υπουργό Εσωτερικών προς την κατεύθυνση δημιουργίας ενός πλαισίου αρχών και κριτηρίων, ώστε οι οικονομικές υποχρεώσεις των ΟΤΑ να εκπληρώνονται με όρους διαφάνειας, ισότητας και ισονομίας. Ακολούθησε εγκύκλιος του Υπουργείου, με την οποία παρέχονται οδηγίες προς δήμους για την εκκαθάριση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεών τους. Σύμφωνα με αυτή, οι υποχρεώσεις πρέπει να εκκαθαρίζονται με χρονολογική σειρά, ενώ οι δικαστικές αποφάσεις, που επισύρουν χρηματικές κυρώσεις όταν δεν εκτελούνται, θα εξοφλούνται κατά παρέκκλιση της χρονολογικής σειράς. Περαιτέρω, ο Συνήγορος έχει διαπιστώσει ότι οι ΟΤΑ, παγίως, απορρίπτουν αιτήματα για καταβολή αποζημίωσης λόγω ύπαρξης αντικειμενικής ευθύνης και παραπέμπουν στα αρμόδια δικαστήρια τους ενδιαφερόμενους, επικαλούμενοι κυρίως την μέχρι πρότινος αρνητική στάση του Ελεγκτικού Συνεδρίου στην θεώρηση των σχετικών χρηματικών ενταλμάτων. Ο Συνήγορος επισήμανε στο Υπουργείο Εσωτερικών ότι άρνηση των ΟΤΑ να κάνουν χρήση των διατάξεων περί εξωδικαστικού συμβιβασμού παραβιάζει ευθέως τον νόμο. Επίσης, τόνισε ότι η άρνηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου δεν μπορεί να θεωρείται εκ των προτέρων δεδομένη, καθώς έχει με πράξεις του αναγνωρίσει ότι ο εξωδικαστικός συμβιβασμός παρέχει νόμιμο έρεισμα για την αξίωση του ζημιωθέντος κατά των ΟΤΑ.

Εφαρμογή εισοδηματικών κριτηρίων στη δωρεάν σίτιση φοιτητών

Φοιτήτρια πληροφορήθηκε από την αρμόδια υπηρεσία του Πανεπιστημίου Πειραιά ότι, προκειμένου να διαπιστωθεί αν ανταποκρίνεται στα εισοδηματικά κριτήρια για την ικανοποίηση αιτήματος δωρεάν σίτισης, όφειλε να προσκομίσει και εκκαθαριστικό σημείωμα του πατέρα της. Οι γονείς της όμως είναι ήδη διαζευγμένοι και η ίδια συνοικεί με τη μητέρα της, η οποία και καλύπτει στο σύνολό τους τα έξοδα διαβίωσής της. Ο Συνήγορος επισήμανε ότι δεν μπορεί να λαμβάνεται υπόψη το εισόδημα του γονέα που έχει παύσει να βαρύνεται με οποιασδήποτε μορφής υποχρέωση κάλυψης των εξόδων διαβίωσης του τέκνου, καθώς έτσι προκύπτει εικόνα αναντίστοιχη προς την πραγματική οικονομική κατάσταση. Το αίτημα δωρεάν σίτισης έγινε τελικά δεκτό.

Εισοδηματικά κριτήρια για εγγραφή σε δημοτικό παιδότοπο

Δημοτικός φορέας της Αττικής, που διοργάνωνε καλοκαιρινό πρόγραμμα δημιουργικής απασχόλησης παιδιών, απαιτούσε για τη συμμετοχή ενός παιδιού που φοιτούσε σε ιδιωτικό σχολείο ποσό σχεδόν διπλάσιο σε σχέση με εκείνο που απαιτείτο για την εγγραφή του αδελφού του που φοιτούσε σε δημόσιο. Η δυσανάλογη επιβάρυνση είχε αποφασιστεί στη βάση μιας έμμεσα τεκμαιρόμενης αυξημένης οικονομικής δυνατότητας των οικογενειών παιδιών που φοιτούσαν σε ιδιωτικό σχολείο. Η παρέμβαση του Συνηγόρου στηρίχθηκε στην ανάγκη θεσμοθέτησης αντικειμενικών κριτηρίων για τον καθορισμό του κόστους εγγραφής παιδιών σε δομές καλοκαιρινής απασχόλησης. Ο αρμόδιος φορέας τελικά αποδέχθηκε την πρόταση και υιοθέτησε ως κριτήριο τα αποδείξιμα εισοδήματα κάθε οικογένειας, όπως προκύπτουν από δημόσια έγγραφα.

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΚΑΙ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

[σελίδες 65-72]

Το νομικό πλαίσιο και η διοικητική πρακτική που αφορούν την προσωπική κατάσταση των ανθρώπων, ιδίως δε τα πολιτικά τους δικαιώματα και την ελευθερία κίνησης ή εγκατάστασης, χαρακτηρίζονται πάντοτε από ιδιαίτερη κρισιμότητα καθώς από την προσωπική κατάσταση εξαρτάται η απόλαυση μιας σειράς άλλων δικαιωμάτων.

Μεταβατικό καθεστώς για τις αιτήσεις κτήσης ιθαγένειας λόγω γέννησης ή φοίτησης

Η παράταση της εκκρεμότητας για την εναρμόνιση του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας με την πρόσφατη νομολογία έχει επιτείνει την αμηχανία της διοίκησης, αλλά και τα καθημερινά προβλήματα χιλιάδων ενήλικων και ανήλικων αλλοδαπών. Μετά την αναστολή των διαδικασιών κτήσης ιθαγένειας λόγω γέννησης ή φοίτησης, ο Συνήγορος επισήμανε ότι δημιουργείται ανάγκη για διευθέτηση της μεταβατικής κατάστασης και κατόρθωσε να πείσει τη διοίκηση ότι δεν έχει έρεισμα στον νόμο η απαίτηση να προσκομίζεται εκ νέου ισχυρή άδεια διαμονής, καθώς η σχετική πράξη είναι διαπιστωτική και η κτήση της ιθαγένειας ανατρέχει στην υποβολή της σχετικής δήλωσης. Σε ό,τι αφορά τους ανήλικους που είχαν υποβάλει αίτηση κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας λόγω γέννησης στην Ελλάδα, ο Συνήγορος παρενέβη με επιτυχία σε υποθέσεις που αφορούσαν εγγραφή στο μητρώο αρρένων και στο δημοτολόγιο όσων διέθεταν δημοσίευση της κτήσης ιθαγένειας μέχρι την ημερομηνία αναστολής της σχετικής διαδικασίας κτήσης.

Ελεγχοί και προσαγωγές

Στα θέματα αστυνόμευσης, ο Συνήγορος εκτιμά ότι η ελευθερία και η ασφάλεια δεν βρίσκονται σε αντιπαλότητα, αλλά είναι δυνατό να τύχουν συνδυασμένης και ισόρροπης προστασίας. Τονίζοντας εκ νέου ότι οι προσαγωγές είναι καταχρηστικές όταν επιδεικνύεται αποδεικτικό στοιχείο ταυτότητας και δεν προκύπτει εξατομικευμένη υπόνοια διάπραξης αδικήματος, ο Συνήγορος επισήμανε ότι οι προσαγωγές αλλοδαπών στο πλαίσιο της επιχείρησης «Ξένιος Ζευς» στερούνται νόμιμου ερείσματος εφόσον οι προσαχθέντες διαθέτουν νομιμοποιητικούς τίτλους διαμονής στη χώρα. Σε μια ακραία περίπτωση αβάσιμης προσαγωγής, αλλοδαπός συνελήφθη στην Αθήνα, μεταφέρθηκε στην Κομοτηνή και τελικά, όταν έπειτα από μέρες ελέγχθηκαν οι τίτλοι διαμονής του, με την παρέμβαση του Συνηγόρου αφέθηκε ελεύθερος και επέστρεψε με δικά του έξοδα στην Αθήνα. Επί πλέον, ο Συνήγορος δέχθηκε καταγγελίες ότι ανήλικοι είχαν αντιμετωπιστεί από την αστυνομία με τρόπο που δεν άρμοζε στην ηλικία τους. Ειδικότερα, υποστηρίχθηκε από γονείς ότι δεν είχε ακολουθηθεί η νόμιμη διαδικασία κλήτευσης και εξέτασης ανήλικων ως μαρτύρων στο πλαίσιο προανάκρισης στην Ιερισσό Χαλκιδικής, ενώ τέθηκε και ζήτημα ρίψης χημικών ουσιών

δίπλα σε σχολεία στο πλαίσιο γενικευμένης έντασης στην περιοχή. Ο Συνήγορος ασχολήθηκε επίσης με προσαγωγές ανηλίκων στη Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Αττικής στο πλαίσιο προληπτικών ελέγχων ή για την εξακρίβωση των στοιχείων της ταυτότητάς τους. Ζητήθηκε να δοθούν οδηγίες για τη μεταχείριση ανηλίκων από την ΕΛΑΣ, ιδίως δε: να ενημερώνεται άμεσα ο κηδεμόνας και να διασφαλίζεται το δικαίωμα του ανηλίκου για εξέταση με την παρουσία κηδεμόνα ή συνηγόρου, να ενημερώνεται ο συλληφθείς με απλό και σαφή τρόπο για τα δικαιώματά και τις υποχρεώσεις του, να δεσμεύεται με χειροπέδες μόνον όταν αυτό κρίνεται απολύτως αναγκαίο, να αποφεύγεται κάθε μορφή βίας ή εκφοβισμού.

Ποινικοί κρατούμενοι σε αστυνομικά κρατητήρια

Ο υπερπληθυσμός και οι κακές συνθήκες διαβίωσης σε χώρους κράτησης κάθε είδους αποτέλεσαν αντικείμενο αναφορών με αυξητικές τάσεις, συχνά δημιουργώντας μια εικόνα αδιεξόδου και αναποτελεσματικότητας των υλικοτεχνικών ημίμετρων. Ήδη από το 2007 ο Συνήγορος είχε επισημάνει το φαινόμενο της μακρόχρονης παραμονής ποινικών κρατουμένων σε αστυνομικά κρατητήρια. Από το περιεχόμενο πρόσφατων αναφορών για σημαντικό αριθμό αστυνομικών τμημάτων σε όλη τη χώρα, αλλά και από πρόσφατες επισκέψεις στα αστυνομικά κρατητήρια Βέροιας, Θεσσαλονίκης και Πύργου Ηλείας, προκύπτει ότι πλέον ποινικοί κρατούμενοι, υπόδικοι ή κατάδικοι, παραμένουν επί μακρόν σε αστυνομικά κρατητήρια, ενώ παρουσιάζεται μια καθημερινή διεκυστίδα μεταξύ αστυνομικών και σωφρονιστικών αρχών με αντικείμενο τη μεταφορά κρατουμένων στις φυλακές. Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι να εκτίεται συχνά το σύνολο της ποινής εντός του κρατητηρίου, ενώ πολλά κρατητήρια έχουν μετατραπεί σε ιδιότυπες μικρές φυλακές όπου κρατούνται αποκλειστικά ποινικοί κρατούμενοι. Ο Συνήγορος επισήμανε ότι το αστυνομικό κρατητήριο από τη φύση του προορίζεται για σύντομη παραμονή, ενώ, ακόμη και αν διέθετε συνθήκες κατάλληλες για σύντομη κράτηση, δεν θα μπορούσε να ανταποκριθεί στις ανάγκες μακροχρόνιου εγκλεισμού.

Μετανάστευση: υπηρεσίες «μιας στάσης»

Αποτελούσε αντικείμενο πολυάριθμων παρεμβάσεων του Συνηγόρου η δυσλειτουργία του προηγούμενου συστήματος έκδοσης και ανανέωσης αδειών διαμονής, ιδιαίτερα σε επίπεδο συνεργασίας των ειδικών γραφείων εξυπηρέτησης μεταναστών των δήμων, που λειτουργούσαν ως τυπικοί σταθμοί παραλαβής και επίδοσης εγγράφων, με τις διευθύνσεις μετανάστευσης των αποκεντρωμένων διοικήσεων που ήσαν αρμόδιες για την ουσιαστική εξέταση των αιτημάτων. Πρόσφατα καταργήθηκε η μεσολάβηση των δήμων και ιδρύθηκαν υπηρεσίες «μιας στάσης». Η λειτουργία τους εξελίσσεται με επιτυχία σε ορισμένες περιοχές, ενώ αλλού εξακολουθούν να παρατηρούνται μεγάλες καθυστερήσεις και προβλήματα. Με δεδομένα τα προβλήματα που θα προκαλούνταν από μια ενδεχομένως πρόωγη λειτουργία των υπηρεσιών αυτών στο λεκανοπέδιο Αττικής και στην ευρύτερη περιοχή της Θεσσαλονίκης, ο Συνήγορος εισηγήθηκε και το Υπουργείο Εσωτερικών δέχθηκε την αναβολή εφαρμογής των σχετικών διατάξεων μέχρι το τέλος του 2013.

Πρόσβαση στη διαδικασία πολιτικού ασύλου

Θετική εξέλιξη αποτελεί η έναρξη λειτουργίας της νέας Υπηρεσίας Ασύλου, η οποία ωστόσο δεν έλυσε τα προβλήματα κατά την εξέταση των προγενέστερων αιτημάτων για χορήγηση ή ανανέωση δελτίου αιτούντος άσυλο από τις κατά τόπους Αστυνομικές Διευθύνσεις Αλλοδαπών. Αναφέρονται ενδεικτικά η αδυναμία της αυθημερόν ανανέωσης των ειδικών δελτίων και ο ορισμός διαδοχικών ραντεβού με την επικόλληση λευκού χαρτιού με τη νέα ημερομηνία προσέλευσης, καθώς και η έκδοση πράξεων διακοπής της διαδικασίας και στους δύο βαθμούς

εξέτασης του αιτήματος ασύλου ως συνέπεια της μη προσέλευσης των αλλοδαπών για ανανέωση του δελτίου ή στην ορισθείσα συνέντευξη χωρίς υπαιτιότητά τους. Επίσης επισημαίνονται η έλλειψη μηχανογραφικού συστήματος και η υποστελέχωση των υπηρεσιών. Ως ακραίο φαινόμενο μπορεί να σημειωθεί η εμφάνιση περιστατικών βίας μεταξύ αλλοδαπών οι οποίοι περίμεναν για την υποβολή αιτήματος ασύλου στη Διεύθυνση Αλλοδαπών Αττικής.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

[σελίδες 73-80]

Το επίπεδο λειτουργίας των θεσμών κοινωνικής αλληλεγγύης αποτελεί τον πλέον εύγλωττο δείκτη της οικονομικής κρίσης, καθώς προσκρούει στην ταμειακή αδυναμία των κρατικών φορέων και υφίσταται τις συνέπειες ραγδαίων οργανωτικών μεταβολών, αδράνειας ως προς τη ρύθμιση σημαντικών ζητημάτων και αδυναμίας επίδειξης διαλλακτικού πνεύματος σε υποθέσεις με οικονομικό κόστος.

Πληρότητα διοικητικών ερευνών και αιτιολογία πορισμάτων σε υπηρεσίες υγείας

Τέκνα ασθενούς που νοσηλεύτηκε και απεβίωσε στο Γενικό Νοσοκομείο Άρτας υπέβαλαν καταγγελία στον διοικητή του νοσοκομείου σχετικά με τις συνθήκες νοσηλείας και θανάτου της μητέρας τους. Ο Συνήγορος έκρινε ότι οι συνθήκες νοσηλείας της θανούσης δεν διερευνήθηκαν επαρκώς και απευθύνθηκε στον Υπουργό Υγείας θέτοντας υπόψη του συνολικά το ζήτημα της ανάγκης να διερευνώνται ενδελεχώς οι καταγγελίες ασθενών για τυχόν ελλιπή ή πλημμελή παροχή υπηρεσιών υγείας. Το υπουργείο ανταποκρίθηκε και απέστειλε οδηγίες προς τις Υγειονομικές Περιφέρειες επισημαίνοντας την υποχρέωσή τους για άρτια τήρηση των διαδικασιών κατά τη διερεύνηση των καταγγελιών, για αμεροληψία και πληρότητα της έρευνας, καθώς και για τεκμηρίωση και επαρκή αιτιολόγηση του αποτελέσματος αυτής προς αποφυγή επανάληψης παρόμοιων περιστατικών.

Εκκαθάριση δαπανών περίθαλψης ΕΟΠΥΥ

Ο Συνήγορος έχει δεχθεί αναφορές για καθυστέρηση στην εκκαθάριση και την εξόφληση δαπανών περίθαλψης των ασφαλισμένων ενός από τους Τομείς Ασθενείας του Ταμείου Ασφάλισης Υπαλλήλων Τραπεζών και Επιχειρήσεων Κοινής Ωφέλειας, καθώς και για την έλλειψη μηχανοργάνωσης και ηλεκτρονικής καταχώρισης των υποβαλλόμενων παραστατικών. Ο εν λόγω τομέας έχει ενταχθεί στον ΕΟΠΥΥ, αλλά δεν έχουν εκδοθεί οι απαιτούμενες υπουργικές αποφάσεις για μεταφορά προσωπικού των κλάδων ασθενείας και καθορισμό του τρόπου και της διαδικασίας μεταβίβασης των ποσών που είχαν εισπραχθεί. Έτσι, ο τομέας δεν έχει τη δυνατότητα να εκδώσει χρηματικά εντάλματα και να πιστώσει τα αντίστοιχα ποσά σε λογαριασμούς των ασφαλισμένων. Μετά από παρέμβαση του Συνηγόρου, ο ΕΟΠΥΥ συγκρότησε ομάδα εργασίας με έργο την εκκαθάριση των δαπανών των ασφαλισμένων του τομέα και την έκδοση εντολών πληρωμής προς τα κατά τόπους αρμόδια λογιστήρια του οργανισμού. Η εξέλιξη παρακολουθείται.

Πιστοποίηση αναπηρίας: προσφυγές του ΙΚΑ κατά γνωματεύσεων Πρωτοβάθμιων Υγειονομικών Επιτροπών

Οι προσφυγές των διευθυντών υποκαταστημάτων ΙΚΑ κατά γνωματεύσεων πρωτοβάθμιων επιτροπών ασκούνται συχνά εκπρόθεσμα, καταχρηστικά, χωρίς επαρκή αιτιολογία και κυρίως χωρίς σχετική ενημέρωση των ενδιαφερομένων. Ο Συνήγορος επισήμανε ότι η άσκηση προσφυγής χωρίς να υπάρχουν συγκεκριμένοι λόγοι δημιουργεί μεγαλύτερο φόρτο στο ήδη βεβαρημένο

σύστημα εκτίμησης βαθμού αναπηρίας, ενώ η ανεπαρκής ενημέρωση προκαλεί οργή και σύγχυση. Κατόπιν τούτου, το ΙΚΑ συνέστησε στα υποκαταστήματα να γίνεται η άσκηση των προσφυγών με ιδιαίτερη φειδώ και να συνοδεύεται από εμπεριστατωμένη αιτιολογία. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση πολίτη ο οποίος είχε κριθεί από πρωτοβάθμια επιτροπή με ποσοστό αναπηρίας 67% αλλά καθυστερούσε σημαντικά η συνταξιοδότησή του επειδή είχε ασκηθεί εκπρόθεσμα προσφυγή από τον διευθυντή του υποκαταστήματος κατά της γνωμάτευσης. Τελικά η διοίκηση προχώρησε στην έκδοση της συνταξιοδοτικής απόφασης χωρίς να εξεταστεί η εν λόγω προσφυγή.

Διαδικασία απόδοσης ποσοστού αναπηρίας σε παιδιά

Πρωτοβάθμια επιτροπή του ΚΕΠΑ διέγνωσε σύνδρομο Down και νοητική υστέρηση σε ανήλικο, αποδίδοντας ισόβιο ποσοστό αναπηρίας 82%. Ωστόσο, ο αρμόδιος δήμος δεν προχώρησε στη χορήγηση του επιδόματος, επειδή στη γνωμάτευση δεν αναγραφόταν ότι η νοητική υστέρηση του παιδιού ήταν «βαριά». Ο Συνήγορος επισήμανε ότι η βαριά νοητική υστέρηση αποδεικνυόταν τόσο από το ποσοστό αναπηρίας που προέκυπτε συνδυαστικά από τις παθήσεις του παιδιού όσο και από τον αναγραφόμενο στη γνωμάτευση δείκτη νοημοσύνης. Τόνισε επίσης ότι το επίδομα πρέπει να χορηγηθεί αναδρομικά από την ημερομηνία έκδοσης της αρχικής απόφασης της επιτροπής, καθώς η καθυστέρηση δεν οφειλόταν σε υπαιτιότητα του γονέα. Τελικά η επιτροπή επιβεβαίωσε τη βαριά νοητική υστέρηση και το επίδομα χορηγήθηκε στο παιδί αναδρομικά.

Κοινωνικό τιμολόγιο και για φιλανθρωπικά ιδρύματα

Στο πλαίσιο της ειδικής προστασίας και μέριμνας για τα ευάλωτα άτομα και της στήριξης των φορέων που παρέχουν φιλοξενία σε αυτά, εντάσσεται η πρόταση του Συνηγόρου προς το Υπουργείο Περιβάλλοντος, τη ΡΑΕ, τη ΔΕΗ και τη ΔΕΠΑ για επέκταση του κοινωνικού τιμολογίου και σε άλλες κατηγορίες καταναλωτών πέραν των οικιακών, όπως τα φιλανθρωπικά ιδρύματα, προκειμένου αυτά να μπορέσουν να συνεχίσουν το έργο τους εν μέσω δυσμενών οικονομικών συνθηκών. Ο Συνήγορος τόνισε ότι επιβάλλεται η παροχή ευνοϊκών ρυθμίσεων σε φιλανθρωπικά κοινωφελή ιδρύματα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, καθώς τα άτομα τα οποία φιλοξενούνται σε αυτά είναι σε δυσχερή θέση λόγω του χαμηλού εισοδήματός τους, της οικογενειακής τους κατάστασης και ειδικών καταστάσεων υγείας. Στην περίπτωση του Ορφανοτροφείου Βόλου, εκδόθηκε απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Βόλου για μείωση κατά 50% των τελών ύδρευσης και αποχέτευσης.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΣΧΟΛΕΙΟ

[σελίδες 81-88]

Κατά το έτος 2013, ο Συνήγορος κλήθηκε να διαχειριστεί προς το συμφέρον των ανηλίκων τις επιπτώσεις του κλονισμού της οικογένειας τόσο στους κόλπους της όσο και στο σχολικό περιβάλλον, όπου αναπόφευκτα μεταφέρονται συχνά οι ενδοοικογενειακές συγκρούσεις.

Κλονισμός οικογένειας και ενδοοικογενειακή παραμέληση

Οι υποθέσεις που σχετίζονται με τον χώρο της οικογένειας αντανακλούν σε μεγάλο βαθμό τις επιπτώσεις του διαζυγίου ή των κλονισμένων ενδοοικογενειακών σχέσεων. Στο πεδίο αυτό ο Συνήγορος παρεμβαίνει συνήθως για να διασφαλίσει το δικαίωμα του παιδιού να διατηρήσει τη σχέση και με τους δύο γονείς και να απολαμβάνει τη φροντίδα τους σε όλους τους τομείς της ζωής του. Συχνά, επίσης, καλείται να οριοθετήσει τον ρόλο του κάθε γονέα, όπως επανακαθορίζεται μετά το διαζύγιο, οπότε προκύπτουν και διαφωνίες μεταξύ των πρώην συζύγων για την ανατροφή

των παιδιών. Συνομήλικη φίλη έφηβης ζήτησε την παρέμβαση του Συνηγόρου επειδή η τελευταία είχε προβεί σε επανειλημμένες απόπειρες αυτοκτονίας λόγω προβλημάτων στη σχέση με τη μητέρα της. Η έφηβη διαβιούσε μαζί με τη μητέρα και τον σύντροφο αυτής, κατόπιν του διαζυγίου των γονέων της. Από τη διερεύνηση προέκυψε άρνηση της έφηβης να αποδεχθεί τον σύντροφο της μητέρας, παραμελητική συμπεριφορά της τελευταίας, αλλά και ελλιπής ενεργοποίηση της αστυνομίας όταν το παιδί είχε προσφύγει στο τμήμα της περιοχής ζητώντας υποστήριξη πριν από την τελευταία απόπειρα αυτοκτονίας. Η ανήλικη νοσηλεύθηκε σε παιδοψυχιατρική κλινική και ο Συνήγορος συνεργάστηκε υποστηρικτικά για την αποκατάσταση της ομαλής καθημερινότητάς της με την επιλογή πρακτικών λύσεων, όπως η αλλαγή τόπου κατοικίας ώστε να εξασφαλίζεται η σχετική αυτονομία της, καθώς και με τη διασφάλιση τακτικής παρακολούθησής της από την κλινική.

Φοίτηση μαθητών 16-18 ετών στην υποχρεωτική εκπαίδευση

Στον Συνήγορο τέθηκε το ζήτημα εγγραφής στο δημοτικό σχολείο παιδιών ηλικίας 16-18 ετών, που δεν έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση. Ο Συνήγορος επισήμανε στο Υπουργείο Παιδείας το θεμελιώδες δικαίωμα όλων των ανηλίκων να φοιτούν στην υποχρεωτική εκπαίδευση, τονίζοντας ότι πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα για την εύρυθμη λειτουργία των σχολείων, καθώς, κυρίως στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, δεν είναι παιδαγωγικά ορθό έφηβοι μεγαλύτερης ηλικίας να βρίσκονται σε τάξεις με μικρότερα παιδιά και να παρακολουθούν πρόγραμμα σχεδιασμένο για μικρότερες ηλικίες. Τόνισε, μάλιστα, ότι συνήθως οι ενδιαφερόμενοι ανήλικοι είναι Ρομά ή ασυνόδευτοι αλλοδαποί που χρήζουν αυξημένης προστασίας. Τέλος, πρότεινε τη δημιουργία ειδικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων και τη διεύρυνση του θεσμού του σχολείου δεύτερης ευκαιρίας ώστε να καλύψει και την πρωτοβάθμια εκπαίδευση σε ό,τι αφορά τις ηλικίες αυτές. Μεταβατικά, πρότεινε την ένταξη των μαθητών αυτών σε τάξεις υποδοχής και άλλες επιμέρους λειτουργικές ρυθμίσεις.

Σχολική στέγη

Ο Συνήγορος ζήτησε από τους συναρμόδιους υπουργούς την άμεση έκδοση αποφάσεων για την επίσπευση της διαδικασίας αποκατάστασης του σχολικού συγκροτήματος του 2ου Γυμνασίου και 2ου Λυκείου του Δήμου Ναυπακτίας, τα οποία λόγω ακαταλληλότητας των κτιρίων τους συστεγάζονται με το 1ο Γυμνάσιο και 1ο Λύκειο Ναυπάκτου. Μετά την παρέμβαση του Συνηγόρου, το Υπουργείο Υποδομών προχώρησε σε ανάθεση έργου στον ΟΣΚ για την αποκατάσταση-ενίσχυση του φέροντος οργανισμού των συγκεκριμένων σχολικών κτιρίων.

Σχέσεις μαθητών-εκπαιδευτικών

Μαθητές γυμνασίου επαρχιακής πόλης κατήγγειλαν στον Συνήγορο ότι καθηγητής απευθυνόταν με τρόπο απαξιωτικό σε αλλοδαπούς συμμαθητές τους και στα κορίτσια. Οι προϊστάμενες αρχές έτειναν αρχικά να υποβαθμίσουν το γεγονός. Τελικώς, υπό την πίεση νέων καταγγελιών και μετά την παρέμβαση του Συνηγόρου, δόθηκε εντολή πειθαρχικού ελέγχου και διατάχθηκε η απομάκρυνση του εκπαιδευτικού από το συγκεκριμένο σχολείο μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας. Από τη σχετική ΕΔΕ προέκυψε ευθύνη του εκπαιδευτικού και μάλιστα η υπόθεση παραπέμφθηκε σε ανώτερο πειθαρχικό όργανο. Πέραν των ανωτέρω, ο Συνήγορος επικοινωνήσε με τους μαθητές μέσω τηλεδιάσκεψης προς την κατεύθυνση ενίσχυσής τους και φρόντισε να ενεργοποιηθούν οι αρμόδιες υπηρεσίες για την ψυχολογική στήριξη των μαθητών στην κοινότητα.

ΠΑΘΟΓΕΝΕΙΕΣ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

[σελίδες 89-98]

Η αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης εξακολουθεί να υπονομεύεται από την πολυπλοκότητα των διοικητικών διαδικασιών, την πολυνομία, την ελλιπή συνεργασία μεταξύ των διοικητικών υπηρεσιών και τις επικαλύψεις αρμοδιοτήτων.

Ιατρικά ραντεβού ΕΟΠΥΥ μέσω πενταψήφιων τηλεφωνικών γραμμών

Με την εισαγωγή του συστήματος ιατρικών ραντεβού μέσω πενταψήφιων τηλεφωνικών γραμμών ανέκυψαν πολλά προβλήματα, κυρίως όσον αφορά τον ορισμό ραντεβού με φυσική παρουσία στις μονάδες υγείας του ΕΟΠΥΥ, την εξυπηρέτηση κατόπιν ακύρωσης του ραντεβού και την ενημέρωση των ιατρών για την ημερήσια λίστα των προς εξέταση ασφαλισμένων. Ο ΕΟΠΥΥ αποδέχθηκε τις προτάσεις του Συνηγόρου όσον αφορά τη λειτουργία τοπικών γραμματειών στις μονάδες υγείας του, ώστε να παρέχεται στους ασφαλισμένους η δυνατότητα να προγραμματίσουν, να τροποποιήσουν ή να ακυρώσουν ραντεβού με φυσική παρουσία ή μέσω τηλεφωνήματος στη γραμματεία της μονάδας. Το ζήτημα όμως της πλημμελούς εξυπηρέτησης των ασφαλισμένων κατόπιν ακύρωσης ραντεβού παραμένει, καθώς έχουν μεν δοθεί οδηγίες για την εμβόλιμη εξυπηρέτησή τους, αλλά η διαδικασία αυτή εμφανίζει προβλήματα.

Επικύρωση αλλοδαπών εγγράφων από προξενικά γραφεία

Στρατεύσιμοι πολιτογραφηθέντες εξ Αλβανίας ζήτησαν, μετά την προσχώρηση της Αλβανίας στο ΝΑΤΟ, να υπαχθούν στην αναγνώριση προηγούμενης ένοπλης υπηρεσίας σε τακτικές ένοπλες δυνάμεις συμμαχικού κράτους. Ωστόσο, οι σχετικές βεβαιώσεις των αλβανικών αρχών δεν έγιναν δεκτές από τα ελληνικά στρατολογικά γραφεία επειδή στις σφραγίδες των ελληνικών προξενείων αναγραφόταν η επιφύλαξη «δεν επέχει θέση επικύρωσης του περιεχομένου». Το ΓΕΕΘΑ θεωρεί ότι απαιτείται επικύρωση όχι μόνο της γνησιότητας, αλλά και της αλήθειας του κειμένου, κάτι όμως που τα προξενεία αρνήθηκαν να πράξουν. Ο Συνήγορος υποστήριξε ότι τα στρατολογικά γραφεία πρέπει να δέχονται τις επικυρώσεις ως έχουν και να παραγγέλλουν, κατά περίπτωση και εκ των υστέρων, διασταύρωση περιεχομένου, οπότε, αν αποδειχθεί η αναλήθειά τους, μπορεί να ανακληθεί η απαλλαγή στρατεύσεως. Μετά τις υποδείξεις του Συνηγόρου, το Υπουργείο Εξωτερικών και το ΓΕΕΘΑ κατέληξαν από κοινού σε μια μεταβατική λύση, αναθέτοντας τον έλεγχο στον στρατιωτικό ακόλουθο Τιράνων και εξασφαλίζοντας ότι, μέχρις ότου ο έλεγχος ολοκληρωθεί, οι ενδιαφερόμενοι δεν θα απειλούνται με κυρώσεις ανυποταξίας.

Εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων με αντικείμενο απαλλοτριώσεις και αυθαίρετα

Σε περιπτώσεις υποχρέωσης κατεδάφισης αυθαιρέτων κτισμάτων κατ' εφαρμογή δικαστικών αποφάσεων, η διοίκηση προβάλλει συχνά ερμηνευτικά και διαδικαστικά προσκόμματα. Με απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας κρίθηκε ότι ακίνητο που ήταν αυθαίρετο και είχε κριθεί κατεδαφιστέο δεν ήταν δυνατόν να εξαιρεθεί από την κατεδάφιση. Ωστόσο, η αρμόδια για την εκτέλεση της δικαστικής απόφασης υπηρεσία, προέβαλε αντιρρήσεις με επίκληση των νομοθετικών διατάξεων περί τακτοποίησης αυθαιρέτων. Με παρέμβαση του Συνηγόρου, το Υπουργείο Περιβάλλοντος περιέλαβε στο Νόμο 4178/2013 ρητή εξαίρεση από τη δυνατότητα υπαγωγής στις διατάξεις περί τακτοποίησης αυθαιρέτων των κτισμάτων που κρίθηκαν αυθαίρετα με αμετάκλητη απόφαση δικαστηρίου, με την προϋπόθεση όμως ότι δεν αποπερατώθηκαν πλήρως ή δεν λειτούργησαν με την απαιτούμενη άδεια λειτουργίας πριν από τις 28.7.2011. Η ρύθμιση αυτή δεν επιλύει το ζήτημα, στον βαθμό που επιτρέπει τη διατήρηση κτισμάτων κατά παράβαση

τελεσίδικης ή αμετάκλητης δικαστικής απόφασης, βάσει της οποίας τα κτίσματα αυτά είναι αυθαίρετα που πρέπει να κατεδαφιστούν.

Ειδικές αρμοδιότητες του Συνηγόρου

ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

[σελίδες 100-112]

Η έκθεση αποτυπώνει τη δράση του Συνηγόρου ως φορέα προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή σεξουαλικού προσανατολισμού, σύμφωνα με την κατά τον Ν. 3304/2005 αρμοδιότητά του.

Διακρίσεις λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής: η αντιμετώπιση της ρατσιστικής βίας

Ο Συνήγορος έχει επισημάνει την ανησυχία του για την αύξηση φαινομένων ρατσιστικής βίας, ιδίως στις περιπτώσεις που αυτή συνδυάζεται με οργανωμένη και συστηματική δράση σε βάρος μελών ευπαθών ή αποκλεισμένων κοινωνικών ομάδων. Τα καταγγελλόμενα περιστατικά αφορούσαν ανοχή ή άρνηση της αστυνομίας να διερευνήσει καταγγελίες για επιθέσεις και ενέργειες εκφοβισμού σε βάρος αλλοδαπών από οργανωμένες ομάδες ιδιωτών, αυθαίρετους αστυνομικούς ελέγχους, αναιτιολόγητες προσαγωγές, λεκτική και σωματική βία κατά τη διάρκεια αστυνομικών ελέγχων και κράτησης σε αστυνομικά τμήματα. Ενδεικτική είναι η αναφορά αλλοδαπού μαθητή για σειρά αδικαιολόγητων προσαγωγών του. Ο μαθητής υποστήριξε ότι, λόγω του χρώματός του, αστυνομικοί του τμήματος της περιοχής του τον προσήγαγαν επανειλημμένα για εξακρίβωση στοιχείων, παρόλο που έφερε μαζί του επικυρωμένο φωτοαντίγραφο του διαβατηρίου του. Ο Συνήγορος ζήτησε από τον διοικητή του αστυνομικού τμήματος να δοθούν αυστηρές οδηγίες για την αποτροπή ανάλογων περιστατικών. Σε κάθε σχετική περίπτωση, ο Συνήγορος υπέδειξε ενδελεχή διερεύνηση με αναζήτηση τυχόν ρατσιστικού κινήτρου στη συμπεριφορά των ελεγχόμενων αστυνομικών, φαίνεται όμως ότι στην πράξη ακόμη και η σχετική εγκύκλιος του Αρχηγείου ΕΛΑΣ έχει περιπέσει σε αχρησία. Αλλά και στο πεδίο των επιθέσεων από ιδιώτες παρατηρείται έλλειψη καταγραφής από την αστυνομία και εν τέλει άρνηση διερεύνησης.

Βίαη αποβολή Ρομά και υποχρέωση μετεγκατάστασης

Το πολύπλοκο ζήτημα των συνθηκών διαβίωσης των Ρομά, των οχλήσεων που υφίστανται οι περίοικοι και των προσπαθειών για μετεγκατάστασή τους, απασχόλησαν και αυτή τη χρονιά τον Συνήγορο. Η σημαντικότερη παρέμβαση το 2013 αφορούσε τον οικισμό στην περιοχή Νομισματοκοπείου στο Χαλάνδρι. Οι ίδιοι οι Ρομά διαμαρτύρονταν για την έκδοση απόφασης κατεδάφισης των καταλυμάτων τους και για την επικείμενη απομάκρυνσή τους από τον οικισμό, ενώ οι ιδιοκτήτες της καταπατημένης έκτασης διαμαρτύρονταν επειδή στερούνται την πρόσβαση στην περιουσία τους. Μετά την έκδοση απόφασης για τη μετεγκατάσταση του οικισμού κατατέθηκε αναφορά και από περιοίκους που διαμαρτύρονταν για τη νέα εγκατάσταση των Ρομά στην περιοχή τους. Ο Συνήγορος ζήτησε την αναστολή της κατεδάφισης, καθώς δεν είχε προηγηθεί υπόδειξη άλλου χώρου εγκατάστασης από τις αρμόδιες αρχές, και παρακολούθησε τόσο την προεργασία του κρατικού μηχανισμού για την εξεύρεση κατάλληλου χώρου μετεγκατάστασης από άποψη πολεοδομικής και ιδιοκτησιακής νομιμότητας, όσο και την ίδια τη διαδικασία απομάκρυνσης και τον σεβασμό των δικαιωμάτων των Ρομά.

Διακρίσεις λόγω αναπηρίας: το «κοινωνικό μοντέλο» προσέγγισης

Εν όψει της συχνής επίκλησης της νομοθεσίας κατά των διακρίσεων από εργαζομένους με αναπηρία, κυρίως ως βάση ικανοποίησης αιτημάτων για λήψη μέτρων εύλογων προσαρμογών, ο Συνήγορος επισήμανε ότι η αναπηρία, ως παράγοντας μειονεξίας που εμποδίζει την ισότιμη συμμετοχή στα κοινά, οφείλεται στην αλληλεπίδραση ανάμεσα σε μια σωματική, νοητική ή ψυχική πάθηση και στους εκάστοτε περιβαλλοντικούς παράγοντες ή στις κοινωνικές προκαταλήψεις. Εξετάζοντας αναφορά εργαζομένου σε ΝΠΔΔ που επιδίωκε μετάταξη επικαλούμενος σοβαρούς λόγους υγείας, ο Συνήγορος ζήτησε από τον ίδιο να προσδιορίσει τη συστηματική και εξειδικευμένη ιατρική παρακολούθηση που στερείται ενόσω παραμένει στον τόπο όπου εργάζεται και που προσδοκά να έχει εφόσον μεταταχθεί, καθώς και την αναγκαιότητα για φροντίδα ή υποστήριξη από το οικογενειακό και φιλικό του περιβάλλον. Αντίστοιχα, προκειμένου να εξετάσει συναφές αίτημα εκπαιδευτικού με αναπηρία, ο Συνήγορος ζήτησε από τον ίδιο να εξειδικεύσει τον τρόπο με τον οποίο η αναπηρία του τον εμποδίζει να φέρει σε πέρας το σύνολο των καθηκόντων που του ανατίθενται.

Διακρίσεις λόγω ηλικίας

Ο Συνήγορος έλαβε αναφορά με αντικείμενο την καθιέρωση ανώτατου ορίου ηλικίας για την εισαγωγή υποψηφίων στη Στρατιωτική Σχολή Αξιωματικών Σωμάτων. Λαμβανομένων υπόψη των ειδικοτήτων της σχολής, ο Συνήγορος επισήμανε ότι δεν προκύπτει, κατ' αρχήν, άμεση σύνδεση της ηλικίας με τις ανάγκες της υπηρεσίας ώστε να δικαιολογείται επαρκώς ο γενικός αποκλεισμός των υποψηφίων που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα άνω των 21 ετών. Παράλληλα, ζήτησε να αιτιολογηθεί η υφιστάμενη διαφοροποίηση ως προς το όριο ηλικίας μεταξύ των υποψηφίων της ΣΣΑΣ και άλλων σχολών Ανώτατων Στρατιωτικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων όπου ισχύει διαφορετικό όριο ηλικίας.

ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

[σελίδες 113-122]

Παρά τη ρητή υποχρέωση εφαρμογής των επιταγών του ευρωπαϊκού δικαίου, η ελληνική νομοθεσία υιοθετεί ρυθμίσεις για την ίση μεταχείριση μεταξύ ανδρών και γυναικών με σημαντική συνήθως καθυστέρηση. Ενδεικτικό παράδειγμα είναι η ρύθμιση του υπαλληλικού κώδικα που προέβλεπε ότι η χορήγηση άδειας ανατροφής τέκνων στους άνδρες μονίμους δημοσίους υπαλλήλους, προϋπέθετε να εργάζεται η σύζυγος ή να είναι για κάποιον λόγο ανίκανη να αντιμετωπίσει τις ανάγκες ανατροφής του παιδιού. Παρόμοια προϋπόθεση δεν ίσχυε για τις μητέρες. Η ανωτέρω ρύθμιση καταργήθηκε στο δημόσιο τομέα με το άρθρο 6 του νόμου 4210/2013, λίγο πριν εκπνεύσει η προθεσμία που είχε θέσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για άρση της διάκρισης. Ωστόσο, η διάκριση αυτή ακόμη διατηρείται στον ιδιωτικό τομέα.

Εναρμόνιση επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής

Στο πεδίο αυτό αναδεικνύεται η διαφοροποίηση των παρεχόμενων εκ του νόμου διευκολύνσεων, αναλόγως του εργοδότη, της σχέσης εργασίας ή του είδους της απασχόλησης. Πολλές από τις προτάσεις του Συνηγόρου έχουν υιοθετηθεί. Με τον Νόμο 4075/2012 χορηγήθηκε σε όλους τους εργαζομένους γονείς το δικαίωμα λήψης τετράμηνης τουλάχιστον άδειας ανατροφής χωρίς αποδοχές μέχρι το παιδί να συμπληρώσει τα έξι χρόνια. Ωστόσο, οι αυτοαπασχολούμενοι γονείς και οι μισθωτοί του ιδιωτικού τομέα που είναι σύζυγοι αυτοαπασχολούμενων γυναικών δεν έχουν

καμία διευκόλυνση για την εναρμόνιση επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής και τούτο διότι, οι σχετικές διατάξεις των ΕΓΣΣΕ δεν δέχονται την αυτοαπασχόληση ως εργασία. Επίσης, το Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης αποδέχθηκε τελικώς ότι η εξάμηνη ειδική άδεια είναι άδεια μητρότητας και όχι ανατροφής και διατύπωσε τη θέση ότι εάν η άδεια αυτή έχει ληφθεί από τη μητέρα δεν πρέπει να επηρεάζει τη χορήγηση πλήρους εννεάμηνης άδειας ανατροφής στον πατέρα δημόσιο υπάλληλο. Το θέμα χορήγησης αδειών ανατροφής στις περιπτώσεις δίδυμων και πολύδυμων κυήσεων, που έχει επανειλημμένως τεθεί από τον Συνήγορο, ρυθμίστηκε με τον Νόμο 4210/2013. Τέλος, το Υπουργείο Παιδείας εξέδωσε εγκύκλιο με την οποία επιλύει πολλά από τα προβλήματα εκπαιδευτικών κατά τη χορήγηση διευκολύνσεων για ανατροφή τέκνου: θεσμοθετεί την αθροιστική χορήγηση υπολοίπου διευκολύνσεων από προηγούμενο τέκνο, δίνει ένα επιπλέον τρίμηνο άδειας ανατροφής σε κάθε τέκνο μετά το πρώτο σε δίδυμες και πολύδυμες κυήσεις και ορίζει ότι δεν πρέπει να αφαιρείται η εξάμηνη άδεια μητρότητας από την εννεάμηνη άδεια ανατροφής του πατέρα εκπαιδευτικού.

Μοριοδότηση θέσης ευθύνης και χορήγηση επιδόματος θέσης ευθύνης κατά τη διάρκεια άδειας μητρότητας και ανατροφής

Προϊσταμένη σε φορέα του ευρύτερου δημόσιου τομέα που τελούσε σε αναρρωτική άδεια λόγω δίδυμης κύησης με επιπλοκές, ενημερώθηκε από την υπηρεσία της ότι, έπειτα από δίμηνη απουσία από τη θέση ευθύνης για οποιονδήποτε λόγο, βάσει νόμου, ορίζεται αντικαταστάτης και στη συνέχεια τόσο η μοριοδότηση όσο και το επίδομα θέσης ευθύνης προσμετρώνται στον αντικαταστάτη. Ο Συνήγορος, απευθυνόμενος στο Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και στο ΓΛΚ, επισήμανε ότι, όσον αφορά την κατοχή θέσεων ευθύνης, τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα, οι γυναίκες χρήζουν στήριξης, και πρέπει να μειωθούν με τη λήψη θετικών μέτρων τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν κατά την προσπάθεια πρόσβασης στις θέσεις αυτές και διατήρησής τους. Το Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης εξέδωσε εγκύκλιο που προβλέπει ότι το διάστημα κατά το οποίο ο επιλεγείς προϊστάμενος αναπληρώνεται νομίμως λόγω κωλύματος ή απουσίας του, μοριοδοτούνται και ο επιλεγείς προϊστάμενος και ο νόμιμος αναπληρωτής. Ωστόσο, το θέμα εστάλη προς γνωμοδότηση στο ΝΣΚ, όπου και εκκρεμεί.

Διαθεσιμότητα κατά τη διάρκεια της περιόδου προστασίας μητρότητας

Ο Συνήγορος επισήμανε στο Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης ότι, υπάλληλοι που βρίσκονται σε κατάσταση εγκυμοσύνης ή διανύουν το 18μηνο χρονικό διάστημα, εντός του οποίου ισχύει η προστασία από απόλυση λόγω μητρότητας, πρέπει να εξαιρούνται από το καθεστώς διαθεσιμότητας. Ωστόσο, το Υπουργείο υποστήριξε ότι εφόσον η διαθεσιμότητα επέρχεται ως αυτοδίκαιη συνέπεια κατάργησης της θέσης τους, δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής των διατάξεων περί προστασίας από απόλυση λόγω μητρότητας και ότι, το ενδεχόμενο απόλυσης δεν συνιστά βλαπτική μεταβολή των όρων εργασίας.

Απολύσεις και άρνηση αποδοχής υπηρεσιών σε περίοδο προστασίας μητρότητας

Στο πλαίσιο διερεύνησης αναφορών, ο Συνήγορος έχει διαπιστώσει ότι η προστασία που παρέχεται από τον νόμο στην εγκυμοσύνη και στη μητρότητα έχει αρνητικό αντίκτυπο στην απασχολησιμότητα των γυναικών εργαζομένων σε αναπαραγωγική ηλικία. Με την παρέμβασή του, συχνά οι εργοδότες δείχνουν να συμμορφώνονται στις υποχρεώσεις τους. Εργοδότης απέλυσε βοηθό λογιστή, μόλις εκείνη επέστρεψε στην εργασία της από εξάμηνα άδεια προστασίας μητρότητας, χωρίς να έχει παρέλθει το χρονικό διάστημα της προστασίας από απόλυση και χωρίς να αναφέρεται «σπουδαίος λόγος». Στις συναντήσεις που πραγματοποιήθηκαν, παρουσία του Συνηγόρου, στην οικεία Επιθεώρηση Εργασίας, ο εργοδότης ενημερώθηκε για τις ρητές διατάξεις

της εργατικής νομοθεσίας και ανακάλεσε την απόλυση. Σε άλλες περιπτώσεις, ωστόσο, οι εργοδότες αρνήθηκαν να συμμορφωθούν στις συστάσεις του Συνηγόρου, με αποτέλεσμα να προταθεί η επιβολή προστίμων. Εκδοτική εταιρεία απέλυσε τρεις εργαζόμενες κατά το χρονικό διάστημα προστασίας από απόλυση λόγω μητρότητας, χωρίς να αναφέρει «σπουδαίο λόγο». Κατόπιν παράλειψης του εργοδότη να ανταποκριθεί στις συστάσεις του Συνηγόρου, η ανεξάρτητη αρχή εισηγήθηκε την επιβολή διοικητικού προστίμου.

ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

[σελίδες 123-127]

Ο Συνήγορος συμπλήρωσε φέτος δέκα χρόνια από την ανάθεση της ειδικής αποστολής του για προάσπιση και προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού, κατά τα πρότυπα ευρωπαϊκών ομόλογων θεσμών. Βάσει αυτής της αρμοδιότητας, ερευνά παραβιάσεις δικαιωμάτων ανηλίκων στον δημόσιο και στον ιδιωτικό χώρο, ενώ παράλληλα αναπτύσσει πολύπλευρες δραστηριότητες και πρωτοβουλίες με στόχο την εμπέδωση και έμπρακτη κατοχύρωση των δικαιωμάτων του παιδιού.

Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Κατά τη διάρκεια του 2013 ο Συνήγορος ολοκλήρωσε τη διαβούλευση που είχε ξεκινήσει την προηγούμενη χρονιά σχετικά με την ανάγκη εκπόνησης και υλοποίησης ενός Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού και απέστειλε κείμενο με τις προτάσεις του προς τα συναρμόδια υπουργεία. Το κείμενο περιλαμβάνει 100 σημεία με τα σημαντικότερα πεδία αναγκών που απαιτούν τη λήψη μέτρων για την πληρέστερη εφαρμογή των δικαιωμάτων του παιδιού, τα οποία αναδείχθηκαν από τις Καταληκτικές Παρατηρήσεις της Επιτροπής Δικαιωμάτων του Παιδιού του ΟΗΕ προς την Ελλάδα και τον δημόσιο διάλογο που διεξήχθη με πρωτοβουλία του Συνηγόρου. Οι ανάγκες αυτές απαιτείται να εξειδικευθούν σε συγκεκριμένα μέτρα με μετρήσιμους στόχους.

Δράση για το δικαίωμα συμμετοχής

«Η συμμετοχή μας ως απάντηση στη βία, τη σιωπή και την ανασφάλεια» ήταν ο τίτλος δράσης που υλοποίησε ο Συνήγορος στο πλαίσιο προγράμματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αξιολόγηση της νομοθεσίας, της πολιτικής και της πρακτικής των κρατών-μελών σε σχέση με τη συμμετοχή των παιδιών. Στόχος της δράσης ήταν, μέσω της έρευνας μεταξύ συνομηλίκων, η διερεύνηση των στάσεων, των εμπειριών και των προτάσεων των εφήβων σχετικά με την άσκηση των δικαιωμάτων συμμετοχής, ιδίως σε σύνδεση με καταστάσεις που βιώνουν την εποχή αυτή οι έφηβοι στην Ελλάδα και που εκφράζονται συχνά με βία, σιωπή ή ανασφάλεια. Ο Συνήγορος απηύθυνε ανοιχτή πρόσκληση συμμετοχής στη νέα Κοινότητα Εφήβων Συμβούλων του, αναδιοργάνωσε θεματικά το σχετικό κλειστό ηλεκτρονικό φόρουμ και διοργάνωσε δύο διήμερες συναντήσεις, τις «Ημέρες Διαλόγου», στη Θεσσαλονίκη και στην Αθήνα, στις οποίες συμμετείχαν συνολικά 48 έφηβοι 13-18 ετών από 14 διαφορετικές περιοχές της χώρας. Ανάμεσα σε αυτούς ήταν έφηβοι με αλλοδαπή ή μειονοτική καταγωγή, έφηβοι που διέμεναν σε ιδρύματα και έφηβοι με αναπηρίες. Στις συναντήσεις αυτές έφηβοι διεξήγαγαν συνεντεύξεις στις επιλεγείσες θεματικές. Ως επιστέγασμα αυτής της διαδικασίας, 12 έφηβοι σύμβουλοι συμμετείχαν στη «Συνάντηση Διαγενεακής Επικοινωνίας» όπου, με βάση τα ευρήματα της έρευνας, συζήτησαν με ενήλικες που κατέχουν σημαντικές θέσεις και λαμβάνουν αποφάσεις σε θέματα που αφορούν τα παιδιά και τους νέους.

Δράσεις κατά της βίας στο σχολείο

Στο πλαίσιο της δράσης του για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της βίας στο σχολείο, ο Συνήγορος προσκάλεσε σχολεία σε εκδήλωση στις 6 Μαρτίου 2013, Ημέρα κατά της Βίας στο Σχολείο. Στην εκδήλωση, ο Βοηθός Συνήγορος για τα Δικαιώματα του Παιδιού συντόνισε έναν κύκλο παρουσιάσεων και συζήτησης μαθητών από γυμνάσια και λύκεια διάφορων περιοχών της χώρας, ενώ στη συνέχεια κυκλοφόρησε βίντεο στο οποίο καταγράφονται οι εμπειρίες των μαθητών και οι προτάσεις τους για ένα συμμετοχικό σχολείο που θα μπορεί να βοηθά μαθητές και εκπαιδευτικούς να επιλύουν ειρηνικά τις συγκρούσεις. Παράλληλα, ο Συνήγορος ασχολήθηκε με το ζήτημα της σχολικής διαμεσολάβησης και την εφαρμογή σχετικών προγραμμάτων και πρακτικών στα σχολεία, απέστειλε ερωτηματολόγιο για εκπαιδευτικούς που υλοποιούν δράσεις σχολικής διαμεσολάβησης με στόχο να δημιουργηθεί δίκτυο ανταλλαγής εμπειριών και βάση δεδομένων για συναφείς πρακτικές.